

نگاهی به نمایشنامه «صدای پای موعود»

مژده وصل تو کوکز سرجان برخیزم

■ همایون علی آبادی

صدای پای موعود

داوود کیانیان

داود کیانیان از چهره‌های موجه و در شمار اصحاب فحول تئاتر ما به شمار می‌آید. حضور آگاهانه و قلم نقاد و وقارش که گزته‌هایی از دین باوری و دین‌پژوهی دارد، همواره از او چونان سکو و سد سدیدتی در برابر گزینشهای غیر انقلابی ساخته است. کیانیان در نمایشنامه «صدای پای موعود» فلسفه انتظار و حدوث و وقوع قدم متبرک و پرتیمن منتظر منتظران را بر عرصات صحنه نمایشنامه کشانده است که همین اندازه و در این بلبله و پلیشوی که هر کس سرخویش به کار گرفته مغتم است. اما به گفته حافظ قرآن:

عیب می جمله بگفتی هنرش نیز بگوی

نفی حکمت مکن از بهر دل عامی چند
به زعم من این نمایشنامه به سبب شتاب‌زدگی و تعجیل در نتیجه‌گیری و اساساً بافت و ساختار و فریضه‌های نمایشی آن اثری کامیاب و موفق نیست. کیانیان شتابزده‌دو، سه داستان مجزا را - پس که غرض وحدت ارسطویی مضمون باشد - همزمان کنار هم آورده که دست آخر نیز با طلسم معجزتی پناه دهد به پا و سرم، چنین که دست تطاول به خود گشاده منم. در نهایت فلسفه انکار و حکمت ظهور مهدی موعود (عج) را بر صحیفه جان می‌نشانند. اما این هنر که هر کدام خود دستمایه متنی جداگانه‌اند در مجسم اندکی کنار هم آمده‌اند. حال آنکه دیالوگ‌ها و گفتگوهای دراماتیزه بیشتر شخصیت‌پردازی کارآیندتر و کارآمدتر و اساساً ساختار دراماتیک منسجم‌تر حداقل توقعی است که هر نگرنده و نگارنده‌ای از پیر و پیشکسوتی چون داوود کیانیان دارد. موضوع انار و اینکه به وسیله شابلون‌های عهد بوقی در انار توسط میهمان فند و ترفندی تعبیه شده و نحوه برخورد کیانیان با شخصیت «محمدبن عیسی» که آشکارا تحت تأثیر کاراکتر «تیر زیاس» نمایشنامه ادیب شهریار سوفوکل است و نیز آنی‌گره‌گشایی از پیش تعیین شده و قراردادی در نهایت طرح فلسفه انتظار مهدی و اینکه راز گشایش انار و ایضاً رو شدن دسبت میهمان و تبانی و توطئه وی بر علیه امیر همه از دولت سر عیسی‌بن محمد است. در غایت و فرجام متن را از جلوه و رونق انداخته است. متن، متنی کلاسیک و زیر تأثیر شدید درام آنتی است. ادیبوس متن الگوی کیانیان بوده و این البته نقص و نقیصه‌ای به حساب نمی‌آید. حتی حضور سرآهنگ و همسرادر متن، نشانگر تمایل کیانیان به تئاتر هلنی و آتن است.

در هر حال به اعتقاد من اگر روزی درام مذهبی ما قصد و نیت شکفتن و مطرح شدن را در مخیله و حیطه و خاطر خطه مخاطره پیروانند، کار بایست با تئاترروایی ما و حتی از تعزیه و غیره بهره بگیرد. وگرنه درام خوش ساخت و تئاتر آنتی و حتی درام ژمی راهی به دهی نخواهد برد و متن در غایت یک کار غیر شرقی و نسخه بدل و مرده ریگ تئاتر غرب خواهد ماند. کیانیان، هستی متن را گسترده‌تر کند، شخصیت‌ها را برچیند و اساساً داستانهای مخل و مزاحم را که گرده‌ای از «پوپولیس» و عوام زدگی دارد را به دور بریزد. غرض از عوامی‌گری همان قسمت‌های شامورتی بازی‌های مهمان و به قول قائلش تیرزیاس وطنی (محمدبن عیسی) است وگرنه طرح مسئله انتظار و چشم در راه بودن ظهور حضرت دوست که هر چه هست از اوست در شمار یکی از متعالی‌ترین و مقتدرانه‌تری مضامین جاودانه هنرهای نمایشی است: مژده وصل تو کوکز سرجان برخیزم.

در هر حال باید نمایشنامه مذهبی را تنها در مضمون و مسدود و محدود نکرد. چراکه تعزیت و وطنیت در هر قالب باید از نظر ساختمان و شاکله نیز صیغه خودی داشته باشد. وگرنه هر اکابر نرفته و ابجدخوانی به صرف

حضور یک، دو دیالوگ کلاسیک وار و یک دو، سه کاراکتر اساطیری نام مذهبی به خویش می‌گیرد که اما میان ماه من تا ماه گردون است. اینکه ظهور حضرت را به مهر میهمان و امیر و غیره مرتبط بدانیم و اینکه این همه ندا و نفیرها تنها مقدمه و ذیل مقدمه حضور حضرت است فی الواقع به ساحت پاک آن جان جانان دست درازی و تعرض کردن است. اگر چه گفتم و فکر می‌کنم که کیانیان از خجول و نخبگان است و من نیز نکته به عاقل من فروشم اما معتقدم این گونه با تمهیدات نمایشی و فرار و فرودهای دراماتیک فرنگ و مستفرنگ نمی‌توان نمایشنامه مذهبی آن هم به عنوان صدای پای موعود نوشت. باری غرض از این سطور قصد تربیت بود وگرنه حقه مهر بدان شهر نشان است که بود.

سینما تئاتر

ماهنامه سینماتئاتر برگزار می کند

به مناسبت روز جهانی تئاتر

اولین دوره مسابقه سراسری نمایشنامه نویسی در ایران

جوایز مسابقه:

دیپلم افتخار - تندیس زرین و جایزه نقدی خواهد بود به نفرات اول تا سوم علاوه بر دیپلم و تندیس زرین به ترتیب ۵۰۰۰۰۰ ریال ۴۰۰۰۰۰۰ ریال و ۳۰۰۰۰۰۰ ریال جایزه نقدی اهداء می شود.

به نفرات چهارم تا دهم علاوه بر دیپلم افتخار جوایزی اهداء خواهد شد. نفرات برگزیده طی مراسمی در روز جهانی تئاتر در فروردین ماه سال ۱۳۷۶ معرفی می شوند.

ماهنامه سینما تئاتر از تمامی ارگان ها و سازمان ها و علاقمندان دعوت می کند تا به هر طریقی که می توانند در انجام برگزاری هر چه باشکوه تر این همایش ما را یاری دهند. کلیه نمایشنامه نویسان کشور می توانند آثار خود را حداکثر تا پایان دی ماه ۱۳۷۵ به آدرس زیر ارسال نمایند.

تهران - صندوق پستی ۵۷۷۸ - ۱۲۱۵۵

ماهنامه سینما تئاتر آثار برگزیده را منتشر می کند و تمامی حق طبع و انتشار آثار متعلق به انتشارات سینما تئاتر می باشد.

ماهنامه سینما تئاتر در راستای اهداف علمی و آموزشی خود از تمام نمایشنامه نویسان ایرانی برای حضور در این همایش بزرگ دعوت به عمل می آورد. در اولین دوره این مسابقات هیچگونه محدودیتی از نظر تعداد آثار برای ارسال در سایت وجود ندارد. آثار چاپ شده و چاپ نشده و همچنین آثاری که اجرا شده اند و یا هنوز به مرحله اجرا نرسیده اند می توانند در این مسابقه شرکت کنند. به تمامی آثار انتخاب شده برای حضور در بخش مسابقه یادمان شرکت داده می شود. آثار ارسالی در ۳ نسخه، یک روی کاغذ و حتی الامکان تایپ شده یا با خط خوش ارسال شود.

فرم شرکت در اولین دوره مسابقه سراسری نمایشنامه نویسی در ایران به مناسبت روز جهانی تئاتر

کد ویژه

در این قسمت چیزی ننویسید

نام اثر ارسالی:

نام خانوادگی:

نام: چاپ شده: چاپ نشده: اجرا شده: اجرا نشده:

تحصیلات:

آدرس:

تلفن تماس: